

термін «гомосексуалізм» неполіткоректним. ЛГБТ-активісти використовують терміни «гомосексуальність» та «гомосексуали», вони також використовуються у соціологічних дослідженнях та у правозахисних публікаціях [1; 5; 18]. А терміни «гомосексуалізм» і «гомосексуаліст» умисно використовують гомофобні організації та діячі, тому вони дедалі більше набувають зневажливого характеру [11; 16].

Як бачимо, і з точки зору політкоректності, і з точки зору науковості, і з точки зору семантики та словотворення є адекватним термін «гомосексуальність», а не «гомосексуалізм». Термін «гомосексуалізм»:

– не відповідає нормам словотворення української мови;

– не є семантично нейтральним (має прескриптивну конотацію), і тому не є синонімом терміну «гомосексуальність» (котрий має дескриптивну конотацію);

– не є науково обґрунтованим, неточно й упереджено виражає властивості явища, оскільки його вживання зміщує акцент із сутнісних ознак гомосексуальності на її нібито ідеологічно-світоглядну обумовленість, що не відповідає науково доведеним фактам;

– не вважається політкоректним і не використовується в якості самоназви представниками ЛГБТ-руху;

– його вживання порушує однорідність категоріальної матриці, котра описує людську сексуальність.

Натомість цих недоліків позбавлений термін «гомосексуальність».

Тому термін «гомосексуалізм» не слід вживати ні у наукових, ні у навчальних, ні, тим більше у популярних публікаціях, у пресі чи у повсякденній мові.

1. Блакитна книга. Стан геїв та лесбійок у сучасній Україні (Звіт). – Центр «Наш Світ». – К.: Нора-принт, 2000; 2. *Вербенко В. А., Ганзин І. В., Коробов А. А.* і др. Краткий курс психіатрії: Международная классификация болезней (10-й пересмотр) / В. А. Вербенко [и др.] ; ред. В. П. Самохвалов. – Симферополь: Сонат, 2000; 3. *Воронцов Д.* «Семейная жизнь – это не для нас»: мифы и ценности мужских гомосексуальных пар / Д. Воронцов // Семейные узы: Модели для сборки. Книга 1. – М., 2004. – С. 576–607; 4. *Говорун Т. В.* Соціалізація статі та сексуальності / Т. В. Говорун. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001;

5. Дискримінація за ознакою кохання: Звіт / Центр «Наш світ». – За ред. А. Грибанова. – К.: Нора-Принт, 2005; 6. *Келли Г. Ф.* Основы современной сексологии / Гэри Ф. Келли. – СПб: Питер, 2003; 7. *Клейн Л. С.* Другая любовь: природа человека и гомосексуальность / Л. С. Клейн. – СПб., 2000; 8. *Кон І. С.* Світанкове місячне сяйво: лики та маски одностатевого кохання / Ігор Кон; [пер. Ю. Рибачук]. – Львів: Українські технології, 2011; 9. *Кочарян Г. С.* Гомосексуальность и современное общество / Г. С. Кочарян. – Харьков: ЭДЭНА, 2008; 10. *Кочарян Г. С.* Современная сексология / Г. С. Кочарян. – Киев: Ника-Центр, 2007; 11. *Любовь Против Гомосексуализма* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://love-contr.org/>; 12. *Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р.* Основы сексологии / У. Мастерс, В. Джонсон, Р. Колодни. – М., 1998; 13. *Мондмор Ф. М.* Гомосексуальность: Естественная история / Френсис Мондмор; пер. с англ. – Екатеринбург, 2002; 14. *Нагорна А.М., Беспалько В. В.* Репродуктивне здоров'я та статеве виховання молоді / А. М. Нагорна, В. В. Беспалько. – Київ: Видавництво Європейського університету, 2004; 15. *Плахтій П. Д., Коциба В. М., Ішук Д. Ф.* Статеве здоров'я юнаків та чоловіків / П. Д. Плахтій, В. М. Коциба, Д. Ф. Ішук; заг. ред. П. Д. Плахтій. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2002; 16. «Рух чистих сердець» провів акцію проти гомосексуалізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proskurov.info/news/society/7665-q>; 17. *Стулова Г. В., Касянчук М. Г., Лециньський Є. Б.* Феномен гомосексуальності на сторінках української преси: звіт із результатів контент-аналітичного дослідження / Г. В. Стулова, М. Г. Касянчук, Є. Б. Лециньський; «Донбас-СоцПроект». – Донецьк: Цифрова типографія, 2010; 18. Українські гомосексуали і суспільство: взаємне проникнення: Огляд ситуації: суспільство, держава і політики, ЗМІ, правове становище, гей-спільнота / Центр «Наш світ». – Київ: Атопол, 2007; 19. *Шеремет А. П.* Злочини проти статевої свободи: монографія / А. П. Шеремет; Закарпатський держ. ун-т. – Чернівці: Наші книги, 2008; 20. Homosexual Offences and Prostitution (Report) (Hansard, 26 November 1958) // Hansard. – 1958. – Vol. 596. – P. 365–508; 21. *Karl T. L., Schmitter Ph. C.* Democratization around the Globe: Opportunities and Risks / T. L. Karl, Ph. C. Schmitter // World Security. Challenges For a New Century. Ed. by M. T. Klare, D.C.Thomas. – N. Y., 1994; 22. Statement from the Royal College of Psychiatrists' Gay and Lesbian Mental Health Special Interest Group [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rcpsych.ac.uk/press/pressreleasearchives/2009/statement.aspx>; 23. Statement of the American Psychological Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/policy/ex-gay.pdf>.

Олена Павлова

Комунікативні стратегії формування толерантності в українському освітньому просторі

Стаття присвячено дослідженню комунікативних стратегій формування толерантності в українській освіті. Доводиться, що формування принципу толерантності є способом рівноваження комунікативної нерівності у освітньому просторі.

The article investigates the communicative strategies of tolerance formation in Ukrainian education. It is shown that the formation of the principle of tolerance is a way of balancing communicative inequality in the

educational environment.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку людства відбувається бурхливий розвиток крос-культурних комунікацій в різних сферах життя: освіті, політиці, економіці тощо. Соціальні, політичні і економічні зміни, що відбулися останніми роками у світовому масштабі, призвели до сплеску міграції, переселення і інтеграції народів. Результатом цього стало руйнування певних культурних бар'єрів, що розділяли людей. Відбувається асиміляція культурних кордонів, формуються нові механізми співіснування народів та їх культурних традицій в невід'ємній єдності один від одного. Людство розвивається шляхом постійного зростання взаємозв'язку і взаємозалежності різних країн, народів і їх культур. Сьогодні не існує жодної спільноти, що не відчуває на собі вплив зі сторони культур інших народів. Це виражається у помітному зростанні культурних обмінів і прямих контактів соціальних інститутів, що представляють різні культури. Глобалізація та глобалізація поширює контакти людей, соціальних інститутів і держав, збільшує глибину і об'єм обміну цінностями, знаннями, ідеями і технологіями. Глобалізація в крос-культурних комунікаціях виражається у розширенні культурних контактів, запозиченні культурних цінностей і міграції людей, зокрема студентства. На даний час глобалізація охопила всі сфери життя соціуму. Сучасний технічний прогрес і глобалізація економіки, політики і культури призвели до появи нових форм глобальних мереж крос-культурних комунікацій. Проте глобалізація культури не означає простого формування єдиної світової культури – сучасна культура є діалогом безлічі самобутніх культур, що знаходяться у взаємодії одна з одною.

Аналіз основних досліджень. У 20-х рр. ХХ ст. виникло протистояння двох типів розуміння культури, яке продовжується і досі, зазначає С.М. Гатальська [3, с. 242]. Мова іде про систему трансценденталізму (неокантіанство Марбурзької і Баденської шкіл П. Наторп, Г. Віндельбанд, Г. Рікерт; теорія символічних форм Е. Касирер; трансцендентальна феноменологія Е. Гусерля), що виходила з припущення про єдиний гомогенний суб'єкт знання й пізнання у всій його соціокультурній визначеності, та діалогічну теорію (М. Бубер, М. Бахтін, О. Розеншток-Хюсі, К. Ясперс, Е. Левінас, П. Рікер), яка робить акцент на гетерогенності суб'єкта пізнання і первинності взаємодії, що досягається в діалозі особистостей, свідомостей, культур. Під діалогічністю культур розуміється взаємопроникнення смислів, природжених людині і відтворюваних культурою в різноманітних формах. Культура – це не тільки місце, де народжуються смисли, які закріплюються в знакових формах (архетипно-традиційних, міфологічних, символічних), а й простір, де вони обмінюються ними. Будь-яка культура ґрунтується на порівнянні. Буття

культури як порівняння розглядав В. Топоров. На думку В. Гюсле, «порівняння своєї культури з іншими культурами може травмувати, та воно може сприяти поступові, завдяки якому культура досягає своєї довершеності» [4, с. 178]. Вміння здійснювати операцію порівняння – ототожнення і розрізнення – це є засіб і інструмент орієнтації в просторі культури, й водночас – завоювання самої культури, її важливий ресурс. Буттям культури є порівняння (С. Гатальська). В процесі крос-культурної комунікації взаємодіючим сторонам доводиться зіштовхуватись з необхідністю осмислення інших культур, що має свої особливості. Це завдання *не може бути вирішено* одноразово на всі і завжди потребує контекстуального уточнення. Установа на осмислення явищ чужої культури принципово відрізняється від осмислення тих чи інших явищ своєї рідної культури – у даному випадку неприйнятно використовувати нормативно-ціннісну систему своєї культури. **Метою нашого дослідження** є культурологічний аналіз комунікативних стратегій формування толерантності в українському освітньому просторі.

Пояснення і з'ясування явищ іншої культури відбувається в результаті зіткнення «звичного» і «незвичного», що створює ситуацію відчуження, відповідно до якої розуміння чогось нового, невідомого, відбувається шляхом порівняння зі звичними і відомими явищами подібного роду з власної культури. Вторинний характер знання про іншу культуру не є другорядним по своїй якості. Це знання має певну цінність, оскільки за своїм змістом залежить від наявності і співвідношення у ньому різних компонентів розуміння. «Вступаючи у діалог, культури вперше стають собою, виходять з історичного існування, відроджуються, набувають неперехідності та унікальності, здатності до безкінечного росту, розгортання, розкриття в спілкуванні в географічному просторі та історичному часі співрозмовниками» [1, с. 355].

Метою діалогу культур є не домінування якоїсь однієї культури, а їх розвиток, не нав'язування, а засвоєння, не звуження світогляду, а його розширення. Цей синтез-обмін культур має бути всебічним без втрати елементів свого культурного спадку, без виривання культур з їх гомогенного контексту, в якому вони розвивалися. У науковому дискурсі з'являється нова методологія дослідження – компаративістика, яка передбачає розгляд змісту діалогу культурних традицій, виявлення його мотивів та цілей, порівняння, та співставлення методів та ідей як в історичному розвитку, так і в зіштовхуванні традицій. Компаративістика виявляє комунікативний характер знання і стверджує діалог як норму сучасного наукового мислення. «Компаративний аналіз» як метод пізнання вивчає та проблематизує спосіб виявлення

загального, особливого та унікального» [5, с. 185]. Компаративна теорія, на думку А.С. Колеснікова, як концепт «розуміння», розмисли з приводу схожості, відмінностей, побудови теоретичної типологізації, орієнтована на створення транскультурного підґрунтя для порівняння та розуміння різноманіття культур і традицій, підґрунтя їх інтеграції. В цьому розумінні порівняння є не тільки технікою співставлення, розрізнення і об'єднання, а пізнавально-перетворюючим світоглядом, який передбачає не лише вироблення певних знань та навиків, а корекцію і іноді глибоку перебудову ціннісних структур культури, особистості, допомагаючи людині змінити соціокультурне середовище свого існування [6, с. 86]. Ідея раціонально мотивованого консенсусу універсальї розуміється тут не як визначеність згоди, а взаємна зацікавленість в такому діалозі, який дозволяє координувати позиції, що принципово розходяться.

Основою діалогу культур, на думку багатьох філософів, зокрема К. Ясперса, є не просто взаємопорозуміння, а толерантність. Культура, як зазначав Ясперс, за своїм первинним смислом одвічно діалогічна. Саме толерантність створює моральний вимір діалогу. Теми культурного виправдання толерантності, гостинності і панування як двох основних форм стосунків різних культур, примат принципу гостинності та приклади його реалізації розглядалися, зокрема, П. Рікером. Досліджуючи етичні аспекти діалогічних концепцій культури О.А. Назаренко зазначає, що діалог не може відбутися без етичної передумови; етика претендує на роль метафізики. Але, оскільки, поперше, окрім Іншого існують ще й інші, по-друге, окрім визнання Іншого має бути визнання себе, по-третє, оскільки у світі існує насилля, і останнє, оскільки виникають конфлікти у ході прикладання норм моралі до конкретних ситуацій, у основі діалогу мають лежати морально-етичні чинники: відповідальність, толерантність та інші. Морально-етичні чинники відповідальності (як відповідальності за і перед Інакшим/Інакшими, що є сполученням турботи і справедливості) та толерантності (як толерантного ставлення до Чужого, що є сполученням поваги та справедливості) означають таку дію по відношенню до Інакшого/Чужого, яка має бути доброю, справедливою, вчиненою з обов'язку і наймудрішою у випадку конфлікту. «Універсальній гомогенності» може бути протиставлена взаємодія культур за принципом «гостинності» щодо Іншого [8, с. 8].

Ряд сучасних західних дослідників, говорячи про проблему плюралізму сучасної західноєвропейської культури, зокрема П. Рікер зазначають, що європейська універсальність передбачає плюралізм культур. У. Еко проводячи паралелі між сучасною Європою та середньовіччям, вважає, що якщо європейська культура не буде готова прийняти змішання різних народів, її чекає провал. «Критерій толерантності до відмінностей – це,

безумовно, один з найсильніший та найменш суперечливих критеріїв оцінки культури. Ми вважаємо свою культуру зрілою тому, що вона терпляче відноситься до культурних відмінностей. Але якщо людина, що вважає нашу культуру своєю власною, не поділяє її толерантності, він не може вважатися цивілізованою людиною» [9, с. 30].

З огляду на ціннісну структуру внутрішнього світу людини, а також відповідну структуру середовища, в якому ці потенції проявляються, М.Г. Марчук [7, с. 40] дійшов висновку, що головною метою виховання має бути координація спонтанного в своїй основі процесу реалізації духовного (когнітивного, морального, чуттєвого) потенціалу взаємодії зі світом. Ідея гармонійного, всебічного, повноцінного розвитку особистості втілюється за допомогою ціннісної моделі знання в буквально зримий образ, який дозволяє моделювати різноманітні варіанти виховної стратегії і тактики, залежно від стану внутрішніх і зовнішніх потенцій тієї чи тієї конкретної виховної ситуації. Ця модель універсальна. Вона успішно може бути застосована і в осмисленні ціннісних аспектів наукової картини світу.

Діалог культур є основою міжкультурної та крос-культурної комунікації та однією з головних умов розвитку сучасної культурології. Умова нової цивілізаційної парадигми – орієнтація на взаєморозуміння культур. Міжкультурна комунікація – це обмін інформацією, почуттями, думками між представниками різних культур, що реалізується через різні форми соціальної комунікації, основою яких є мова, як символічний код культури. Сам термін «міжкультурна комунікація» з'явився в науковій літературі у 1970-х рр., зокрема в підручнику Л. Самовара та Р. Портера «Комунікація між культурами». Міжкультурна комунікація – це спілкування, що здійснюється в умовах значних, культурно обумовлених, відмінностей в комунікативній компетенції його учасників. Ці відмінності істотно впливають на вдачу чи невдачу комунікативної події. Міжкультурна комунікація характеризується тим, що її учасники при прямому контакті використовують спеціальні дискурсивні стратегії, відмінні від тих, якими вони користуються під час спілкування в межах однієї культури.

Поняття «крос-культурної комунікації», яка є складовою сучасних освітніх дискурсів, в основному розглядалося в межах психологічної, антропологічної, лінгвістичної, семантичної або культурологічної проблематики (В. Вундт, Г. Лебон, А. Фульє, Г. Тард, Ф. Ван де Вайвері, К. Леун, Г. Бейтсон, Д. Горер, Х. Діке, Р. Бенедикт, М. Мід, Р. Метро, К. Клакхон, У. Ла Барре), але фундаментальних праць, де концепт крос-культурної комунікації в освітньому сегменті був би власним предметом дослідження, відсутні. Поняття «крос-культурної комунікації» відноситься до вивчення конкретних феноменів в двох чи більше культур та має додаткове значення

порівняння комунікативної компетентності представників різних культур, що спілкуються.

У сучасному суспільстві система отримання і передачі знання про навколишній світ, норми поведінки і способи адаптації студентства до навколишнього соціального середовища повністю залежить від крос-культурних комунікаційних процесів, інформаційних потоків комунікаційних каналів. У процесі крос-культурних комунікацій відбувається переломлення соціальних норм і цінностей через призму свідомості людей, що призводить до реальних соціальних наслідків на основі осмислення отриманої інформації.

Процес розвитку комунікацій сучасної студентської молоді супроводжується різними зрушеннями і розривами у відносно цілісній системі комунікацій, що створювалася століттями на основі релігійних і ідеологічних установок, що послідовно засвоювалися культурою людства. Сучасний світ поступово перетворюється на глобальну крос-культурну комунікаційну мережу, в якій утворюються нові соціальні спільноти, такі, що трансформуються залежно від зміни культурних, економічних і політичних пріоритетів. Основний сенс існування і функціонування даних спільнот полягає у постійному обміні інформацією, знаннями та ідеями. Вхідження сучасного українського студентства у світовий комунікаційний простір трансформує зміст соціальної взаємодії у безперервний крос-культурний комунікативний процес. Наприкінці ХХ століття процес світового розвитку зробив істотний вплив на практику світового крос-культурного комунікаційного обміну. Значна частина сучасного соціального простору залучена у нову інформаційну реальність, що характеризується значним розширенням доступу до найрізноманітніших знань і відомостей. Сучасні комунікаційні технології перетворюють сучасну реальність. Всесвітня мережа Інтернет, розвиток мобільного і супутникового зв'язку звужують простір і час, руйнують межі розповсюдження інформації.

Сучасний соціальний простір України характеризується низкою особливостей, до яких слід віднести збільшену значущість інтелектуальної праці, орієнтованої на використання інформаційного ресурсу глобального масштабу, потребу в здійсненні оперативної комунікації між окремими фахівцями, групами або співтовариствами людей, прагнення до взаємного прийняття і пошани культур різних народів, необхідність вирішення глобальних проблем спільними зусиллями фахівців різних країн або громадських організацій.

При розгляді особливостей сучасного освітнього простору автором вбачається за необхідне знайти золоту середину між вузьким природничо-науковим і не менш вузьким суто гуманітарним підходом до розгляду інформаційного простору. Навіть сама послідовна природничо-наукова інтерпретація інформаційного простору, що розширює його до меж фізичного простору, виявляється в рамках крос-культурного

комунікаційного аналізу такою ж вузькою, як і найширший гуманітарний погляд, найяскравіше відображений Д. Робертсоном – «інформація – це сучасна цивілізація» [10, с. 236]. Автор цієї думки обґрунтовує свою думку тим, що інформаційні ресурси можуть обмежувати цивілізацію більше, ніж фізичні чинники. Підхід, заснований на гранично широкому розумінні інформації в рамках теорії складних систем, дозволяє розглядати інформаційне поле у статичі як фізичний простір, а фізичний простір в динаміці – як комунікаційне поле, таким чином, приймається парадигма, що соціальний простір і будь-яка його локалізація має інформаційну функцію. Отже визначення інформаційного простору повинно корегуватись і доповнюватись, а вивчення його є самостійною темою для повномасштабного дослідження. В теми даного дослідження інформаційний простір розглядається передусім як область крос-культурної комунікації, причому комунікації не тільки прямої, безпосередньої, але і опосередкованої використанням інформаційних технологій і засобами масової комунікації. До функції комунікаційного простору в рамках такої інтерпретації належить не тільки, і навіть не стільки, технологічне забезпечення комунікацій або синхронізація інформаційних контактів, але і трансляція культури від покоління до покоління, від суспільства до суспільства. При цьому мається на увазі і національні культури, і субкультури всіх типів. Межі інформаційного простору, що розуміється як особлива область знання, нескінченно розширюються завдяки використанню комунікаційних технологій, що постійно змінюють одна одну і так само постійно детермінують все нові евристичні можливості.

До сфери крос-культурних комунікацій студентства належать багато-чисельні форми обміну інформацією і знанням між студентами, викладачами і фахівцями, які належать до різних етнокультурних і конфесійних традицій, але орієнтуються в своєму повсякденному житті або в процесі професійної діяльності на єдину систему поведінкових моделей і парадигм. При цьому та або інша система поведінкових моделей, парадигм, комунікативних стратегій може бути характерна тільки для певного типу культур, кожна з яких має свій ареал розповсюдження, свої просторові, комунікаційні і часові межі.

Глобалізація являє собою особливу якість крос-культурної комунікації, вона є комунікацією на новому соціальному і технічному рівні. Сучасний етап розвитку комунікацій характеризується кількісним збільшенням об'єму комунікацій, збільшується кількість комунікаційних професій, росте чисельність фахівців, зайнятих у комунікаційній сфері, росте капіталовкладення у цю область. Поряд зі зростанням комунікацій відбувається їх стрімке прискорення, у ході чого скорочується час комунікаційного обороту інформації. Не менш характерна для сучасного соціального простору і глобалізація самої інфор-

мації. Учасники комунікаційних процесів можуть отримувати і передавати інформацію незалежно від територіального розташування, на акти комунікації може впливати сама інформація, що продукується різними культурами. Таким чином, комунікаційні кордони стираються, чому сприяє розвиток сучасних інформаційних технологій. Разом зі зростанням, глобалізацією комунікацій відбувається їх ущільнення – все більша кількість учасників залучається до процесу комунікації. Одночасно одне повідомлення отримується все більшою кількістю учасників комунікації, у той же час один учасник комунікації отримує все більшу кількість різноманітних повідомлень. Глобалізація комунікаційних процесів змінює структуру потоків інформації, все більша кількість комунікативних актів набуває крос-культурного характеру, поступово скорочується співіснування замкнених, локальних комунікаційних систем [2, с. 236].

Гострі проблеми глобалізації та глокалізації, проблеми залежного розвитку вимальовуються у світлі процесів, що включають логіку зрівнювання і розрізнення як на абстрактному рівні, так і в конкретних крос-культурних комунікаціях. Це стосується різних способів розуміння навколишніх умов, культурної різноманітності і зіткнення віч-на-віч з урбаністичним вибухом. Крос-культурні комунікації є способом спільного життя. У цьому розумінні вони включають цінності, яких дотримуються люди, терпимість до інших, зовнішні орієнтації і схильності. Глобалізація і інтернаціоналізація освіти і студентського соціального середовища призводить до того, що культурні особливості виступають на перший план яскравіше, ніж раніше. Тобто, глобалізація підкреслює локалізацію, веде до культурного взаємного проникнення, яке, у свою чергу, призводить до збільшення перетворень, до посиленого зростання нових субкультур. Культурний плюралізм стає все більш проникаючою межею сучасного соціального простору.

Процес крос-культурних комунікацій в сучасному соціальному просторі України і, зокрема, в межах соціалізації студентської молоді, ставить перед собою цілі двох рівнів: до першого – глобального – рівня відноситься сприяння, шляхом поглиблення крос-культурної співпраці, загальному соціальному прогресу і стійкому розвитку світової спільноти, ослабленню тиску глобальних проблем і зміцненню взаєморозуміння між народами світу і свободі. До другого – внутрішньосистемного – рівня цілей відноситься об'єднання потенціалу освітніх систем для вирішення завдань, що виходять за рамки можливостей окремої країни і пов'язані з ліквідацією нерівності в можливостях доступу до якісної освіти, з використанням новітніх технологій, виховання особи студента, який усвідомлює не тільки свою національну і культурну ідентичність, але і сприймає навколишній світ у всій його цілісності і взаємозв'язку, який приймає свою особисту

відповідальність за долю світу і готовий конструктивно діяти для його збереження і розвитку. Необхідно, у зв'язку з цим, підкреслити важливість істотного підвищення якості освіти в світі, вдосконалення інтелектуального людського ресурсу, забезпечення можливостей ефективного перенесення знань і ідей з однієї його частини в іншу.

На шляху розвитку крос-культурних комунікацій студентства України виникає ряд бар'єрів, що стримують їх розповсюдження. Це проблеми, що виникають в процесі зародження і реалізації крос-культурних комунікацій, які знижують їх ефективність. Повнота і ефективність крос-культурного комунікаційного процесу прямо пропорційна тимчасовому інтервалу його протікання. Обмеженість інформаційних ресурсів в області можливості здійснення крос-культурних комунікацій студентства також є стримуючим чинником їх розповсюдження. Це виявляється в недостатній інформованості студентства про можливості, переваги і наслідки участі в крос-культурних комунікативних актах. До економічних бар'єрів відноситься загальний рівень розвитку економічної сфери суспільства. На сучасному етапі економічного розвитку країни студентство залишається однією з найменш забезпечених соціальних груп: низький рівень доходів студентів пояснюється обмеженим бюджетним забезпеченням студентів, малий розмір виплачуваних державою стипендій ставить студентів в залежність від батьків, що стримує поширення крос-культурних контактів. Політичні бар'єри здійснення крос-культурних комунікацій призводять до того, що певна інформація не може бути доступною для студентства, так як вона є власністю державних органів різних країн світу. Політичні переконання самих учасників крос-культурних комунікацій так само можуть виступати в ролі таких бар'єрів. Адміністративні бар'єри, такі як складність отримання в'їзних віз для учасників різних програм обміну студентів, ускладнює розвиток академічної мобільності сучасного студентства. На даний час деякі країни, такі як Німеччина, Франція, Великобританія, для учасників міжнародних студентських програм вводять спрощені схеми отримання в'їзних віз у свої країни, що значно полегшить організацію міжнародних обмінів студентів.

Постійне зростання об'ємів інформації вимагає постійного вдосконалення технологій обробки, передачі і засвоєння інформації учасниками крос-культурних комунікацій. До технічних бар'єрів здійснення крос-культурних комунікацій студентства відносяться чинники і умови, що ускладнюють комунікацію і перешкоджають обміну інформацією. Представники різних культур використовують різні моделі сприйняття соціальної дійсності за допомогою символічних систем, що знаходить своє віддзеркалення у використанні мовних конструкцій, стилі письмової і усної комунікації. У крос-культурних комунікаціях

володіння іноземними мовами як засіб спілкування виступає необхідною умовою здійснення ефективних комунікацій. Низький рівень володіння українськими студентами іноземними мовами зводить крос-культурні комунікації до мінімуму. Ще одним бар'єром розвитку крос-культурних комунікацій є низька комп'ютерна грамотність сучасних українських студентів, що призводить до низького рівня користування мережею Інтернет.

Висновки. Таким чином, в центрі системи крос-культурної комунікації виявляється не інформація, а суб'єкт інформаційних взаємодій – носій певних соціокультурних якостей, який володіє актуальними знаннями і технологіями матеріальних, духовних та соціальних перетворень. Сама ж соціальна інформація виступає в якості базового субстрату даного процесу, здійснюваного з метою нівелювання інформаційної нерівності комунікантів та розширення міри свободи суб'єкту в плані сприйняття, актуалізації та використання тих чи інших відомостей в перетворюючій діяльності. Розуміння проблематичності інформаційної нерівності передбачає формування толерантності не як регулятивної настанови, а як культурно-комунікативної орієнтації реального освітнього процесу. Його формування і має стати практичним завданням становлення вітчизняної освіти.

1. Ахутин А.В. Диалог культур / А.В. Ахутин // Теоретическая культурология. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга; РИК, 2005. – 624 с. (Серия «Энциклопедия культурологии»). 2. Воронин А.А. Коммуникативные стратегии / А.А. Воронин / Теоретическая культурология. – М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга; РИК, 2005. – 624 с. (Серия «Энциклопедия культурологии»). 3. Гатальська С.М. Філософія культури: підручник / С.М. Гатальська. – К.: Либідь, 2005. – 328 с. 4. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі / В. Гьосле. – К.: Лібра, 2003. – 216 с. 5. Колесников А.С. Кроскультурное взаимодействие в современном мире и диалог / А.С. Колесников // Россия – Запад – Восток: компаративные проблемы современной философии. – 2004. – С. 61– 86. 6. Колесников А.С. Философская компаративистика и диалог культур / А.С. Колесников // Россия и Грузия: диалог и родство культур: сборник материалов симпозиума. – Выпуск 1/ под ред. Парцвания В.В. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003. – С.185-205. 7. Марчук М.Г. Аксіологічний потенціал наукового знання: поняття, структура, спосіб актуалізації: автореф. дис. на здобуття наук. д-ра філософ. наук: 09.00.09 «Філософія науки» / М.Г. Марчук. – К., 2003. – 40 с. 8. Назаренко О.А. Етичні аспекти діалогічних концепцій культури: автореф. дис. на здобуття наук. канд. філософ. наук: 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури» / О.А. Назаренко. – К., 2003. – 16 с. 9. Эко У. Священные войны: страсть и рассудок – У. Эко // «Русский журнал», 31 октября 2001 г, С. 30. 10. Robertson D. S. The information revolution / D. S. Robertson // Communication research. – New York, 1990. – 289 p.

Игорь Селезнёв

Культурная информация в условиях глобализации: трансформация роли библиотек как социального института

Доповідь присвячено трансформації історичної ролі бібліотек як соціального інституту, що забезпечує зберігання й трансляцію інформації для міжцивілізаційного діалогу.

The paper report is focused on transformation of a historical role of libraries as social institute providing the storage and transmission of information to ensure inter-civilizational dialogue.

В формировании межкультурного диалога важнейшую роль играет возможность знакомства с литературно-информационными источниками. И здесь значительная роль всегда отводилась библиотекам. Исторически, библиотека является старейшим социокультурным институтом человечества, связанным с исполнением информационно-кумулятивной функции культуры, т.е. собиранием, накоплением, сохранением, организацией и распространением записанных знаний. Древнейшая в мире библиотека клинописных табличек была найдена в Ниппуре, ныне Ирак, священном городе шумеров, захваченном вавилонянами в XVIII в. до н.э. Таблички, которые современные археологи считают школьным архивом датируются 2500 г. до н.э. складывались в корзины, которые связывались и помечались этикетками. Библиотека фараона Рамзеса II, при котором египетская цивилизация достигла расцвета насчитывала 20 тыс.

папирусов. Книги хранились в ящиках, глиняных кувшинах и специальных футлярах. Над входом в библиотеку была высечена надпись «Аптека для души».

Царь ассирийцев Ашурбанапал вошел в историю не только как полководец, но и как собиратель книг. Археологи нашли библиотеку Ашурбанапала, уцелевшая часть которой насчитывала более 20 тыс. клинописных табличек, хранившихся в специальных глиняных кувшинах с этикетками. Крупнейшие библиотеки античности – Александрийская, Пергамская и библиотека Цельса в Эфесе не дожили до наших дней. Первую публичную библиотеку в Риме открыл историк Азиний Поллион в 39 г. до н.э. и позже библиотеки основывались императорами, напр. Августом или Траяном. К IV в. н.э. в Риме насчитывалось около 30 публичных библиотек. Тогда же в IV веке в Константинополе создается библиотека императора Константина, которая к